

MILJØ-
DIREKTORATET

REVISJONSRAPPORT

Kemira Chemicals AS
Øraveien 14
1630 Gamle Fredrikstad

Oslo, 27. juni 2016

Deres ref.:
Ole Kielland, Tore Hunn

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/3462
Saksbehandler:
Berit E. Gjerstad

Revisjonsrapport: Revisjon ved Kemira Chemicals AS

Kontrollnummer: 2016.017.R.miljodir

Kontaktpersoner ved revisjonen:

Fra virksomheten:

Ole Kielland, Tore Hunn

Fra Miljødirektoratet:

Berit E. Gjerstad

Andre deltagere fra virksomheten:

se vedlegg 1

Andre deltagere fra Miljødirektoratet:

Leni Lødøen Grebstad

Resultater fra revisjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra revisjonen som ble presentert hos Kemira Chemicals AS under sluttmøtet den 16. juni 2016. Revisjonen ble gjennomført i tidsrommet 14. - 16. juni 2016. Rapporten er å anse som endelig.

Miljødirektoratet avdekket 2 avvik og ga 3 anmerkninger under revisjonen.

Avvik:

- Virksomhetens sikkerhetsdatablad (SDS) har mangler.
- Virksomhetens oppfølging av kravene i f-gass regelverket er mangelfull.

Anmerkninger:

- Prosedyre for håndtering av avfall kan forbedres.
- Lagerplass for avfall/produktrester kan forbedres.
- Virksomhetens energipolitikk og handlingsplan kan forbedres.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten.

Kemira Chemicals AS må sende en skriftlig bekreftelse innen 15. september 2016 som dokumenterer at avvik er rettet.

Oppfølgingen etter revisjonen er nærmere beskrevet på side 4.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

27.juni 2016	Berit E. Gjerstad	Einar Knutsen
dato	kontrollør Miljødirektoratet	seksjonssjef

Kopi av rapporten sendes til:

- Fylkesmannen i Østfold ved miljøvernavdelingen
- Fredrikstad kommune

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: Kemira Chemicals AS	
Organisasjonsnr.: 974149702	Eies av: 941559190
Bransjenr. (NACE-kode): 20.130 Produksjon av andre uorganiske kjemikalier.	

Kontrollert enhet

Navn: Kemira Chemicals AS	Anleggsnr.: 0106.0090.01
Kommune: Fredrikstad	Fylke: Østfold
Anleggsaktivitet: Kjemisk industri	Gebysats: 3
Tillatelse gitt: 21. april 2010	

2. Bakgrunn for revisjonen

Formålet med revisjonen er å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Miljødirektoratet har blant annet undersøkt om:

- virksomhetens system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- virksomheten når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammene som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved å:

- granske dokumenter
- intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen
- verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Revisjonens tema

- Styringssystem/internkontroll
- Kjemikalier
- Deklarering til produktregisteret
- Avfallshåndtering
- Energiledelse
- F-gass reguleringen
- Utslipstillatelsen

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under revisjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under revisjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter revisjonen

Kemira Chemicals AS plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Miljødirektoratet skal kunne avslutte saken, må Kemira Chemicals AS innen 15. september 2016 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvikene er rettet.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (post@miljodir.no) til Miljødirektoratet v/Berit E. Gjerstad.

4. Gebyr for revisjonen

Kemira Chemicals AS er ved denne revisjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. varselbrev fra Miljødirektoratet datert 20.april 2016). Dette betyr at dere skal betale kr. 86 900,- i gebyr for revisjonen. Faktura ettersendes. Vedtaket om gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens § 39-8 om gebyr for systemrevisjon (flerdagstilsyn).

Gebyrets størrelse kan eventuelt klages inn til Miljøverndepartementet (jf. forvaltningsloven § 28). Klagefristen er tre uker fra **20.06.2016**. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Miljødirektoratet. Miljødirektoratet viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på www.miljodirektoratet.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under revisjonen:

Avvik 1

Virksomhetens sikkerhetsdatablad (SDS) har mangler

Avvik fra:

- Forskrift av 30.mai 2008 om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH-forskriften), jf. forordning (EF) nr. 1907/2006 om REACH artikkel 31 og vedlegg II (sikkerhetsdatablad).
- Forskrift om deklareringsregisteret (deklareringsforskriften) § 7.

Kommentarer:

Alle sikkerhetsdatablad (SDS) som distribueres, skal være på norsk og i henhold til kravene i REACH vedlegg II. Vedlegget ble sist revidert i EU i 2015 og trådte i kraft i Norge 1. november 2015 (Forordning 2015/830, revidert vedlegg II).

Avsnitt 1 Nødtelefonnummer:

Nødnummer i Norge er Giftinformasjonen. Telefonnummer til Giftinformasjonen mangler i datablad for produktet Fennosan M9. Her er bare utenlandske telefonnumre oppgitt.

Avsnitt 13 Disponering:

Her skal det refereres til europeisk avfallskode for produktet (EAL-kode). Dette mangler i alle databladene; feks. Kemira PAX-XL61 og Kemira ALS.

Det er henvist til "lokale forskrifter". Her kan den norske avfallsforskriften føres opp.

Avsnitt 15 Opplysninger om bestemmelser:

- Her skal det refereres til relevante regelverk for produktet som ikke er nevnt andre steder i databladet. Norsk relevant regelverk skal stå i dette avsnittet, f.eks. avfallsforskriften (hvis den ikke er oppført i avsnitt 13) og deklareringsforskriften. Alle Kemiras datablad mangler dette.
- Deklarasjonsnummer i produktregisteret skal føres opp her. Dette mangler i sikkerhetsdatabladene for produktet Kemira PIX-313.

Miljødirektoratet har ikke gjort en fullstendig gjennomgang, men kun sett på noen avsnitt i sikkerhetsdatabladene.

Avvik 2

Virksomhetens oppfølging av kravene i f-gass regelverket er mangelfull

Avvik fra:

- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften) kapittel 6a, jf. forordning (EF) nr. 842/2006 om visse fluorholdige klimagasser (F-gassfordningen), artikkel 3 pkt. 1 og 6, (EF) nr. 1516/2007, artikkel 2 - 10 og EF nr.1494/2007 artikkel 2.
- Forskrift om internkontroll § 5 annet ledd, pkt. 7.

Kommentarer:

Krav: For utstyr som inneholder fluorholdige gasser (kjøle-/varme-/ventilasjonsutstyr) skal service og vedlikehold gjøres av f-gass sertifisert firma. Utstyr som inneholder f-gass i mengde mellom 3 - 30 kg skal lekkasjetestes minst 1 gang pr. år. Eventuell lekkasje skal repareres så snart som mulig og ny test utføres innen 1 mnd. Det skal føres logg/utstyrshistorikk. Loggbok skal legges fram for myndighetene ved forespørsel.

Kemira har avtale med VVTeknikk om at de skal utføre service og vedlikehold av Kemira sine f-gass anlegg. VVTeknikk er f-gass-sertifisert.

Kemira har to aggregat med over 3 kg fluorholdig gass:

- Kjølemaskin til ventilasjonsaggregat Gold (ca. 7 kg R410a).
- Kjølemaskin til ventilasjonsaggregat Flexit VG 1200 (ca. 5 kg R407c).

Merking av utstyret

Krav: Utstyret skal være merket med type fluorholdig gass og mengde gass. I tillegg skal setningen: «Inneholder fluorholdige klimagasser som omfattes av Kyotoavtalen» være påført.

Kemira: Alt utstyret er merket med type f-gass og mengde, men setningen om Kyotoavtalen mangler på fire av kjøle/varme anleggene med f-gass.

Lekkasjekontroll

Hos ventilasjonsaggregat Gold 25 (ca. 7 kg f-gass) ble lekkasje oppdaget av VVTeknikk 26. mai 2015. Avviksmelding ble sendt 4.juni. Reparasjon ble bestilt av Kemira 28. juli 2015, 2. mnd. etter lekkasjen ble oppdaget. Ut fra faktura ser det ut til at lekkasjen ble reparert 4. sept. 2015. Det manglet 3 kg f-gass.

Dette er ikke i henhold til krav i regelverket som sier at lekkasjen skal repareres «så rask som mulig» og ny test gjøres innen 1 mnd.

Ny test etter reparasjonen er for øvrig ikke dokumentert.

Loggbok/utstyrshistorikk

Kemira kunne fremlegge et oversiktsdokument som viser at det var utført service av VVTeknikk fra 2009 til 2014. Det er ikke spesifisert at det er utført lekkasjetester eller hva som er kontrollert. Det er også fremlagt dokumentasjon på service utført i 2015 og 2016. (Dagens avtale med VVTeknikk er signert 23.2.2016).

- Det er ikke ført logg med oversikt over utstyr og relevant informasjon slik f-gass reguleringen krever (se info.brosjyren "Informasjon til operatører av utstyr som inneholder fluorholdige klimagasser" pkt. 5.5 , jf. krav i EU forordning 842/2006 artikkel 3 pkt. 6 og EF 1516/2007 artikkel 2).

Internkontroll:

Kemiras internkontrollen inneholder ikke tilstrekkelige rutiner som gjelder oppfølging av f-gass regelverket; at det skal utføres lekkasjekontroll på utstyr med f-gass over 3 kg minst en gang pr. år og at det skal føres loggbok/utstyrshistorikk.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1:

Prosedyren for håndtering av avfall kan forbedres

Kommentarer:

Virksomheten har utarbeidet en prosedyre for håndtering av farlig avfall, og er i gang med å lage en prosedyre for deklarerer av avfall i Avfallsdeklarerer.no. Førstnevnte prosedyre kan med fordel inneholde flere detaljer. Det henvises for eksempel til gjeldende lover og regler uten å skrive hvilke disse er. Virksomheten har også en "Ettpunktsleksjon" (EPL) ute på sitt arbeidsområde som forklarer hvordan farlig avfall skal håndteres. Denne leksjonen bør det henvises til i prosedyren.

Anmerkning 2:

Lagerplass for avfall/produktrester kan forbedres

Kommentarer:

Avfall/produktrester er lagret på en plass med fast dekke, men like ved et gruslagt område (uten fast dekke). Det er ingen kant eller oppsamlingsmulighet, hvis det skulle skje uhellsutslipp.

Anmerkning 3:

Virksomhetens energipolitikk og handlingsplan kan forbedres.

Kommentarer:

I henhold til tillatelsen skal virksomhetens energistyringssystem være i samsvar med norsk standard for energiledelse og inngå i bedriftens internkontroll.

Kemira Chemicals AS planlegger i 2017 å sertifiseres iht. ISO 50001. I desember 2015 ble virksomhetens søknad om støtte til energiledelse gjennom ENOVA godkjent.

Virksomheten opplyste om at energi- og klimareduksjonstiltak er en del av virksomheten sine miljømål. Dette målet jobber de kontinuerlig med, noe som blant annet ble verifisert gjennom et referat fra ledelsens gjennomgåelse, datert 4. februar 2016.

Virksomheten kan også vise til en energilogg som er jevnlig oppdatert siden 2011, energikartlegginger, tiltak for reduksjon av energi, kostnadsbesparelser, og intern revisjon av energiledelse.

Hendelser som omhandler energi registreres i virksomhetens interne avvikssystem og tas opp på ukentlige prosjektmøter.

Det er imidlertid noen forbedringspotensialer:

- Den eksisterende energipolitikken til virksomheten kan med fordel spesifiseres med for eksempel en målsetning om hvordan energipolitikken skal gjennomføres.
- Virksomhetens handlingsplan inneholder blant annet en kartlegging av tiltak som kan bidra til energieffektivisering. Planen kan forbedres ved å angi prioriteringer av innsatsområder og tidsskjema for gjennomføringer.

8. Andre forhold

I henhold til tillatelsen skal bedriften i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg intern.

Kemira produserer fellingskjemikalier for rensing av drikke og avløpsvann. Til produksjon av fellingskjemikaliene brukes det elektrisk kraft til for eksempel pumper og damp produsert ved avfallsforbrenningsanlegget FREVAR brukes til oppvarming i prosessene.

De kjemiske prosessene består av eksoterme reaksjoner som gir et energitilskudd som må fjernes før produkter kan pumpes til lagertanker. Overskuddsenergien overføres fra produkter til et kjølevannssystem og mellomagres i en varmtvannstank før energien videre blir brukt i produksjonen. Overskuddsenergi som ikke gjenvinnes fjernes ved bruk av tørrkjølere og overføring til luft over tak.

Akkumulert energi i varmtvannstanken blir også brukt til oppvarming av betongfundament i deler av produksjonen.

Basert på et grovt overslag, opplyser virksomheten om at over de siste 5 års produksjon, har behovet for tilført termisk energi i form av at damp er blitt redusert med 50%. Forbruket i 2015 var 2,7 GWh.

Gjenvinning av energi har også innvirkning på forbruket av elektrisk kraft ved at kjølebehovet reduseres, og dermed redusert drift av elektriske motorer på pumper og vifter. Reduksjonen i spesifikt forbruk av elektrisk kraft har vært i størrelsesorden 15 %.

9. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

- Formøte 2. mai 2016: Forberedende møte for å planlegge revisjonen.
- Åpningsmøte 14. juni 2016: Informasjon fra Miljødirektoratet om gjennomføringen av revisjonen
- Intervjuer og verifikasjoner fra 14. juni 2016 til 16. juni 2016.
 - 5 personer ble intervjuet
 - befaringer til følgende steder:
 - kjemikalielagre,
 - lagerområder for farlig avfall
 - lager for avfall/produktrester
 - anlegg og utstyr som inneholder fluorholdige klimagasser.
- Avsluttende møte 16. juni 2016: Oppsummering med presentasjon av resultatene.

I vedlegg 1 har vi satt opp en oversikt over deltakerne på revisjonen.

10. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om deklareringsregisteret (deklareringsforskriften)
- Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH)
- Forskrift om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Kemira Chemicals AS fra Miljødirektoratet.

11. Informasjon til virksomheten

Regelverk som det ble informert om:

- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften) § 6a, f-gass regelverket (EU forordning)

Brosjyrer/infoark utdelt:

- Veileder: "Informasjon til operatører av utstyr som inneholder fluorholdige klimagasser"
- Faktaark. "Innføring i klassifisering og merking av kjemikalier" (M-247-2014).

Deltagere ved Miljødirektoratets revisjon ved Kemira Chemicals AS, 14. - 16.juni 2016

I tabellen under har vi satt opp en oversikt over funksjonene til de personene som deltok under formøtet, åpningsmøtet og det avsluttende møtet. Intervjuene er også med i tabellen.

Funksjon	Formøte	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Fabrikkssjef/fung. leder	X	X	X	X
Lab- og miljøsjef, industrivernleder	X	X	X	X
Produksjons- og kvalitetssjef	X	X	X	
Produksjonsplanlegger/ verneombud	X	X	X	X
Vedlikehold El/Aut		X	X	X
Operatør/tillitsvalgt	X	X		
Vedlikehold		X		X
Lean coordinator				X

Miljødirektoratets revisjonsgruppe:

Berit E. Gjerstad, revisjonsleder,

Leni Løvdøen Grepstad, revisor,

Marit Jerpseth, saksbehandler (deltok kun på formøte).

Dokumentunderlag for Miljødirektoratets revisjon ved Kemira Chemicals AS, 14. - 16. juni 2016.

Nedenfor har vi satt opp en liste over dokumenter som var spesielt viktige som dokumentunderlag for revisjonen, og som går utover lover forskrifter og lignende (for eksempel fra virksomhetens prosedyresamling):

Dokumenter internkontroll/kvalitetssystem:

- Oversikt internkontrollsystem Kemira Chemicals AS
- Organisasjonskart
- Stillingsinstrukser
- Virksomhetens miljømål
- Prosedyrer fra virksomhetens internkontroll
- Avvikshåndtering, avviksbehandling og korrigerende tiltak ved Kemira Chemicals AS
- Referater fra "Ledelsens gjennomgang"
- Referater fra mandagsmøter

Dokumenter kjemikaliehåndtering:

- Sikkerhetsdatablader
- Utskrift fra produktregisteret over deklarererte produkter
- Interne prosedyrer kjemikaliehåndtering

Dokumenter f-gass utstyr:

- Oversikt over utstyr med f-gass
- Serviceavtale og noen servicereporter f-gass utstyr

Dokumenter avfallshåndtering:

- Avfallsoversikt, deklarasjonsskjema
- Prosedyre for håndtering av farlig avfall
- Prosedyre for deklarasjon av farlig avfall
- Prosedyre for oppbevaring av avvikende produkt og slam for gjenvinning eller til deponi
- Arbeidsbeskrivelse for bruk og gjenvinning av slam
- Prosesskart for slamhåndtering
- Risikoanalyse for slamhåndtering
- Logg over farlig avfall 2015 og 2016

Dokumenter energiledelse:

- Energiledelseslogg
- Internrevisjoner
- Energi i ledelsen
- Energiforbruk
- Energiregnskap
- Sammenstilling av tiltak for energi

Egenkontrollrapporter